

Malmö högskola
Läraryrket
Barn Unga Samhälle (BUS)

Examensarbete
15 högskolepoäng

Så talar pedagoger de om en skola för alla

En diskursanalys med fokus på genus, klass, etnicitet och specialpedagogik

This is how teachers and different actors Talk About a School for all

A discourse analysis with focus on gender, class, ethnicity and special education

Viktoria Dikmen
Angelica Ohlson

Lärarexamen 210hp
Barndoms- och ungdomsvetenskap
2009-01-12

Examinator: Fredrik Nilsson

Handledare: Mats Olsson

Abstract

Dikmen, V & Ohlson, A (2008). *Så talar de om en skola för alla. En diskursanalys med fokus på genus, klass, etnicitet och specialpedagogik*

Malmö: Lärarutbildningen: Malmö Högskola

Examensarbetet handlar om hur pedagoger och andra aktörer talar om begreppet en skola för alla. Syftet med arbetet är att göra en diskursanalys kring hur det talas om begreppet för att klargöra mönster och skillnader. Vår frågeställning är följande:

- Hur talar pedagoger och andra aktörer om en skola för alla?

För att besvara frågeställningen, har intervjuer använts samt artiklar har analyserats utifrån en diskursanalytisk metod. De intervjuade består av sex pedagoger. Aktörerna framställs genom artiklar och består av åtta stycken. Bakgrundsfaktan som vi har beskrivit genom tidigare forskning har fokus på perspektiven genus, klass, etnicitet samt specialpedagogik.

Resultatet av vår undersökning har tydliggjort att det finns olika diskurser om en skola för alla utifrån begreppen segregering och integrering. Diskurserna talar om att det är möjligt att dela upp elever men även att sammanföra de. Relaterat till detta har vi även upptäckt att majoriteten av pedagogerna och aktörerna talar om begreppet en skola för alla ur perspektivet organisation d.v.s. fysisk placering av eleven i skolan. Förutom organisations perspektiv har det formats en diskurs om genus med perspektivet upplevelse, som innebär att eleverna ska känna sig delaktiga i gemenskapen. Diskursen talar om att flickor och pojkar har rätt till en integrerad undervisning och att deras kön inte ska ha någon påverkan på deras utbildning.

Nyckelord: Diskursanalys, Genus, Klass, Etnicitet, Specialpedagogik, Integrering och Segregering

Förord

Vi vill härmed utbringa ett stort tack till alla som stöttat och hjälpt oss under arbetets gång. Först och främst vill vi tacka vår handledare, Mats Olsson, för att ha tagit sig tiden och ställt upp när vi har haft det som svårast. Tack för att du har besvarat våra frågor och lyssnat på våra funderingar.

Vi vill även tacka de pedagoger som tagit sig tiden och ställt upp på våra intervjuer. Utan er hjälp hade vi inte kunnat genomföra vår undersökning.

Innehållsförteckning

1 INLEDNING.....	9
1.2 SYFTET.....	10
1.3 FRÅGESTÄLLNING.....	10
1.4 BEGREPPSDEFINITIONER.....	10
2 BAKGRUND	12
2.1 OLIKA PERSPEKTIV I EN SKOLA FÖR ALLA	12
2.1.1 Genusperspektiv	12
2.1.2 Klassperspektiv.....	13
2.1.3 Etnicitetsperspektiv	15
2.2 BOURDIEUS TEORI.....	16
2.3 FOKUS PÅ SPECIALPEDAGOGIK	17
2.3.1 Specialpedagogikens historia.....	17
2.3.2 Synen på specialundervisningen förändras	17
2.3.3 Specialpedagogikens betydelse i en skola för alla	18
3 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT OCH EMPIRISK STUDIE	21
3.1 METODVAL OCH METODDISKUSSION	21
3.2 DISKURSANALYS	21
3.3 INTERVJU	22
3.4 URVAL	23
3.5 GENOMFÖRANDE.....	24
3.6 FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN	25
3.7 ANALYSBESKRIVNING	25
4 RESULTATANALYS.....	27
4.1 ELEVER MED FUNKTIONSHINDER OCH SVÅRIGHETER BÖR UNDERVISAS FÖR SIG.	28
4.2 ELEVER MED FUNKTIONSHINDER OCH SVÅRIGHETER SKA INGÅ I DEN ORDINARIE SKOLAN	28
4.3 ANALYS: ELEVER MED FUNKTIONSHINDER OCH SVÅRIGHETER I EN SKOLA FÖR ALLA	29
4.3.1 Lärarnas kompetens	31
4.3.2 Våra tankar	32
4.4 BARN FRÅN ANDRA KULTURER BÖR UNDERVISAS FÖR SIG.	33
4.5 BARN FRÅN ANDRA KULTURER BÖR INTEGRERAS.....	33
4.6 ANALYS: BARN MED EN ANNAN KULTURELL BAKGRUND I EN SKOLA FÖR ALLA	34
4.6.1 Våra tankar	35
4.7 BARN FRÅN OLIKA SAMHÄLLSKLASSER BÖR UNDERVISAS TILLSAMMANS.....	37
4.8 ANALYS: BARN FRÅN OLIKA KLASSER BÖR UNDERVISAS TILLSAMMANS	37
4.8.1 Våra tankar	38
4.9 GENUS SKA INTE VARA EN AVGÖRANDE FAKTOR I EN SKOLA FÖR ALLA	39
4.10 ANALYS: GENUS SKA INTE VARA EN AVGÖRANDE FAKTOR I EN SKOLA FÖR ALLA.....	39
4.10.1 Våra tankar	40
4.11 SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER	41
4.11.1 Slutsatser.....	41
4.11.2 Sammanfattning.....	42
5 DISKUSSION OCH KRITISK REFLEKTION.....	44
5.1 GENOMFÖRANDE.....	44
5.2 VÅRT VAL AV METOD.....	44
5.3 NYA FUNDERINGAR	45
REFERENSLISTA	47
BILAGA 1.....	49

1 Inledning

En skola för alla betyder en skola där alla elever blir sedda och bemötta, där alla elevers erfarenheter får utrymme och där alla elever får en undervisning som tillgodoser deras behov och krav. I en skola för alla undervisas elever med olika bakgrund tillsammans. (Utbildningsdepartementet, 1996/97:112, s.21).

Detta är bara en av de tolkningar och definitioner som finns av en skola för alla. Genom vår utbildning har det ofta talats om en skola för alla. Vi har stött på olika tolkningar och definitioner av begreppet, vilket har lett till en osäkerhet kring betydelsen. Vi blev nyfikna och beslutade oss för att ta reda på hur det talas om begreppet.

Skolan har inte alltid sett ut som den gör idag. Den har genomgått en del förändringar, eftersom att när samhället förändras speglas det även i skolan. Enligt Tallberg Broman m.fl. (2002) kan skolan betyda väldigt olika saker för barn beroende på kön, etnicitet och samhällsklass samt om barnet har något fysiskt eller psykiskt handikapp. Vi anser därför att det är viktigt att varje individ får möjligheten till undervisning oavsett ovanstående faktorer.

Detta examensarbete består av en diskursanalys som behandlar begreppet En skola för alla. Begreppsuttrycket väcker känslor och förvirring bland människor som är involverade i skolans värld. Vårt syfte är att tydliggöra och lyfta fram mönster i vad som sägs kring begreppet samt beskriva bakgrunden till uttrycket en skola för alla. Som pedagog är det ingen självklarhet att man tycker samma sak och vi lyfter därför fram mönster och skillnader. För att få reda på hur det talas om begreppet en skola för alla, lyfter vi genom intervjuer och artiklar fram pedagogers och olika aktörers syn.

För att få en djupare förståelse för begreppet kommer vi att ge en historisk bakgrund där vi följer den svenska skolans utveckling. Vi lyfter fram begrepp som genus, klass, etnicitet och specialpedagogik eftersom detta enligt oss, är centrala begrepp i en skola för alla.

1.2 Syftet

I detta arbete kommer vi att göra en diskursanalys kring hur det talas om en skola för alla. Denna undersökning har vi valt att göra för att det är ett kontroversiellt begrepp, som tolkas och definieras på många olika sätt. Vårt syfte är att klargöra mönster och skillnader inom begreppet en skola för alla. För att uppnå resultat har vi valt att undersöka hur pedagoger och olika aktörer talar om begreppet en skola för alla.

1.3 Frågeställning

- Hur talar pedagoger och andra aktörer om en skola för alla?

1.4 Begreppsdefinitioner

I detta avsnitt ger vi en definition av vår tolkning av olika begrepp, då detta görs för att lättare förstå följande begrepp längre fram i arbetet. I vårt arbete används begreppen på följande sätt.

Integration

Enligt NE (Nationalencyklopedin, 2008) beskrivs integration som olika enheter som ska förenas. Enheterna i detta sammanhang är genus, etnicitet, klass och specialpedagogik som ska forma en skola för alla. Vår definition av att förena innebär att sammanföra eller tillsammans kunna arbeta oavsett ovanstående faktorer som vi anser aktuella i begreppet en skola för alla.

Segregation

Detta begrepp innebär enligt NE (Nationalencyklopedin, 2008) avskiljandet av grupper. Detta utifrån socioekonomisk status och etnisk tillhörighet. NE nämner inte begreppen genus och specialpedagogik, men detta anser vi även kan kopplas till ordet segregation.

Organisationsperspektiv

Vår definition av begreppet organisation är hur skolan ska vara uppbyggd och verka t.ex. lokaler, elevers fysiska placering och scheman.

Upplivelsesperspektiv

Vår definition av begreppet upplevelse är att varje elev ska få möjligheten att känna trygghet, gemenskap och samhörighet.

2 Bakgrund

2.1 Olika perspektiv i en skola för alla

I detta avsnitt väljer vi att lyfta fram genus, klass, etnicitet samt specialpedagogik ur ett historiskt perspektiv, för att beskriva utvecklingen av begreppen i en skola för alla.

2.1.1 Genusperspektiv

Tallberg Broman, Rubinstein Reich och Hägerström (2002) menar att om man ser på skolans utveckling, inom området kön, ser man till en början ett mansdominerat yrke som nu övergått till kvinnodominerat. Utvecklingen har även varit densamma för eleverna då flickorna från början var uteslutna ur skolan. Författarna skriver att för att uppfostra pojkar till män behövdes det en man med logik, självkontroll, disciplin och artighet. Detta var argument mot att anställa kvinnor då de inte ansågs ha dessa attribut.

Sverige fick En skola för alla i samband med att grundskolan utvecklades 1962, hävdar Tallberg Broman (2002). Efter detta uttalande ställer hon sig frågan om det var en likvärdig utbildning och en möjlighet för alla? Tallberg Broman m.fl. (2002) menar att utöver att alla får gå i skolan finns det så mycket mer som har en avgörande roll, som t.ex. etnicitet och klass. Enligt Skolverket (2006), framgår det att i Lpo94 står det att ”Ingen skall i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexualläggning eller funktionshinder eller för annan kränkande behandling” (2006, s.3).

Tallberg Broman m.fl. (2002), tar upp hur elever ser på olika ämnen ur ett könsperspektiv. Matematik är t.ex. något flickor ser som ett svårare ämne. Författarna kallar detta ett könsbundet ämne och menar att detta påverkar hur flickor och pojkar ser på ämnet. Tallberg Broman m.fl. (2002), studerar även hur läromedlena speglar genus. De har sett ett samband med att läromedlena har ett manligt perspektiv och att det kvinnliga ytterst sällan är synligt (a.a.).

Eleverna blir mer och mer könsbundna desto äldre de blir hävdar, Tallberg Broman m.fl. (2002). I grundskolan var det förr vanligast med uppdelad undervisning efter kön. I dagens läge har varje elev rätt till en integrerad undervisning, men när eleverna kommer upp till gymnasienivå är valen till gymnasiet mer könsbestämt (detta för de yrkesinriktade program). I rapporten *Lika för lika. Strategier för en jämställd skola* från Lärarförbundet (1998), nämns det även att redan i skolår åtta och nio är valen till präo könsbestämda och desto äldre eleverna blir desto mer könsbestämda blir deras val. Detta fastän alla elever tar del av ungefär samma undervisning. Tallberg Broman (2002) hävdar att den könsuppdelade undervisningen är vanligast när det kommer till ämnena idrott, slöjd, teknik och fysik när det gäller laborationer (a.a.). Enligt Tallberg Broman m.fl. (2002) menar Kruse att tanken med en sammanslagen skola var att flickor och pojkar skulle lära sig av varandra och att det skulle leda till en skola för alla. Kruse menar även att detta inte är hållbart i längden då de traditionella könsmönstren stärks och det är främst till pojkarnas fördel med gemensam undervisning (a.a.). Enligt Richardsson (2004) var rektorer och föräldrar nervösa och oroliga över en samundervisning mellan de båda könen. Oroligheterna berodde på att de trodde att pojkarna skulle ta mer plats och även få lärarnas uppmärksamhet och därmed tränga undan flickorna. I skolan konfronterar manliga och kvinnliga lärare eleverna olika utifrån deras kön menar Tallberg Broman m.fl. (2002). De kvinnliga lärarna är i allmänhet en mer omhändertagande person och ser sin roll i barnens liv som att vara en viktig och trygg del (a.a.).

2.1.2 Klassperspektiv

Idéen om att skapa en skola för alla, har länge varit aktuellt i den svenska utbildningshistorien och redan tidigt insåg man att skapandet av en sådan skola medförde många utmaningar menar Nilholm (2007). När barn från olika samhällsklasser placerades i samma institution blev skillnaderna mellan barnen synliga. Detta gjorde att skillnaden mellan rika och fattiga samt barnens olika svårigheter uppmärksammades allt mer (a.a.). Det visade sig att redan då var skapandet av en skola för alla inte det lättaste.

Ur ett klassperspektiv har den svenska skolan under lång tid varit påverkad av klass från att det endast var pojkarna från borgliga skikten och uppåt som fick gå i skolan. Tallberg Broman, Rubinstein Reich och Hägerström (2002) menar att det fortfarande finns en segregering i dagens skola. Författarna menar även att de sociala skillnaderna som finns i

samhället reflekteras i skolan som t.ex. att beroende på vart man bor finns det bättre och sämre skolor.

Enligt Assarson (2007) menar Thomas och Loxley att beroende på vilken social status och kulturell uppväxt man har spelar dessa faktorer olika stor roll om man klassas som i behov av stödåtgärder. Elever som klarar sig bäst är enligt författarna de som har välutbildade föräldrar med studietraditioner och som värderar utbildning högt. De drar även slutsatsen att etnicitet och kön inte har någon direkt påverkan på hur en elev klarar sin skolgång. Att värdera utbildning högt och ha en bakgrund med studietradition kan leda till större möjligheter som högre lön och större insikt i hur samhället fungerar. Skolan bidrar på detta vis till att bibehålla klassamhället (a.a.). Tallberg Broman m.fl. (2002) drar slutsatsen om att dagens skola är mer utformad för medelklassen vilket gör att arbetarklassens barn får det svårare. I skolan påverkas även betyg och ens val av inriktning på gymnasiet av ens klasstillhörighet. Medelklassen har ofta högre betyg vilket leder till att eleverna väljer gymnasieprogram som anses vara högre och finare (Man skiljer här på praktiska och teoretiska program.)

2.1.3 Etnicitetsperspektiv

Integrationen i Sverige startade under 1950-talet. Innan invandringen började ta fart var skolan först och främst en skola med majoritet svenskar.

Enligt Tallberg Broman Tallberg Broman, Rubinstein Reich och Hägerström (2002), kan etnicitet definieras på många olika sätt. En definition är hur en grupp beskriver och uppfattar sig själv. Olika begrepp har använts för att beskriva ett samhälle med många olika kulturer och numera används ordet mångfald. Ordet innefattar man inte bara personer från andra kulturer, utan även den svenska befolkningen (a.a.).

Det är först de senaste åren som etnicitet har uppmärksammats i skolans värld menar Tallberg Broman m.fl. (2002). Forskningen har lyft frågor om segregering och hur skolan ska bedriva undervisning i en etniskt segregerad skola. Detta har enligt Tallberg Broman m.fl. (2002) berört olika forskningsområden som boendesituationer och kultur. Bunar är en forskare som Tallberg Broman m.fl. nämner för dennes resultat i en avhandling från 2002. Han menar där att samhällets boendesegregation är något som reflekteras i skolan och på så sätt får man uppdelningen av ”svenska skolor” och ”invandrarskolor”. År 2007 kom en ny avhandling av Bunar och Kallstenius där segregation och integration behandlas inom Stockholms grundskolor. De har studerat på olika områden i Stockholm om hur deras grundskolor har förändrats sedan regeringen tillät att elever söker sig till skolor utanför sitt boendeområde.

Enligt Tallberg Broman m.fl. (2002) är det svenska språket den viktigaste faktorn för framgång i den svenska skolan och för att läsa vidare på gymnasienivå. För de med bristande svenska kunskaper är chansen liten att studera vidare och ännu mindre är den för de som har invandrat under högstadietiden. Faktorer som påverkar framtidsutsikterna är när de anlände och vilken ålder barnet hade då men även faktorer som t.ex. ekonomiska resurser, familjens kulturella kapital och undervisningens kvalitet.

Enligt Utbildningsdepartementet (1997), presenteras i regeringens skrivelse 1996/97:112, olika förslag på hur de skulle kunna förändra skolan till det bättre. Ett mål var att eleven skulle utvecklas tillsammans med elever från olika kulturer. Regeringens tanke var att dessa mål skulle uppnås genom en förändring av skolans inre verksamhet så att den skulle passa varje enskild elevs behov.

2.2 Bourdieus teori

Enligt Carle (1991) anser Bourdieu att det finns en del faktorer i vardagslivet som styr hur samhället är uppbyggt. Faktorerna menar Bourdieu är skolan, fritid och familj. Kulturellt kapital är ett begrepp som introducerades av Bourdieu omkring 1966. Begreppet i sig har två innebörder. Det ena är kultur i betydelsen av konst, musik och litteratur och det andra kulturella kapitalet som Bourdieu talar om är kunskap och förhållningssätt (a.a.). Med hjälp av det kulturella kapitalet bestäms ens sociala position i samhället. Detta genom ens umgänge, yrke, skolor, familjeliv och arbetsplats. Det kulturella kapitalet är en viktig faktor för att uppnå dessa ovanstående fördelar menar Carle (1991). Det kulturella kapitalet är således inte beroende av etnicitet, utan bestäms av ovanstående faktorer.

Bourdieu menar enligt Carle (1999) att i en likvärdig skola går eleven och lärare miste om olika normer och värden som överförs inom utbildning i skolan. Han menar att beroende på klasskillnader och olika faktorer som t.ex. studievana och social bakgrund har man olika möjligheter att inhämta dessa normer och värden.

2.3 Fokus på specialpedagogik

Begreppet en skola för alla, förknippas ofta med specialpedagogik och barn i behov av särskilt stöd då det länge har varit ett pedagogiskt dilemma. Vi har därför valt att beskriva specialpedagogikens framväxt och betydelse ur ett historiskt perspektiv.

2.3.1 Specialpedagogikens historia

Förr ansågs de elever som var mindre begåvade som en belastning i klassrummet då de behövde mer hjälp än andra elever menar Brodin och Lindstrand (2004). Det blev därför en självklarhet att särskilja och undanta dessa elever rättigheter som de andra eleverna hade tillgång till (a.a.).

Enligt Brodin och Lindstrand (2004) infördes i slutet av 1800-talet specialklasser, hjälpklasser, observationsklasser och hörselklasser. Där förekom även bestraffningar, bl.a. då eleven inte hade gjort läxan. Eleverna fick genomgå ett intelligenstest för avskiljning till de olika grupperna. Enligt Emanuelsson (2000), skulle den specialundervisning som eleverna fick i de olika grupperna leda till att eleverna efter ett tag skulle komma tillbaka till den vanliga och normala klassen, fast med mindre behov. Placering i de olika grupperna blev alltmer långsiktig, vilket gjorde att eleverna kunde vara där under hela sin skoltid.

På 1950-talet växte tanken om att demokratisera skolan samt att motarbeta den auktoritära lärarrollen fram, enligt Brodin & Lindstrand (2004). Författarna hävdar att lösningen skulle vara individualisering och grupparbeten. I samband med detta tankesätt, ville man även att straff skulle ersättas av behandling och vård, eftersom att barnet själv inte bar skuld till sitt beteende. År 1962 infördes grundskolan och nya undervisningstekniker infördes, vilket gjorde att eleverna kunde arbeta i sin egen takt. (a.a.).

2.3.2 Synen på specialundervisningen förändras

Enligt Ahlberg (1999) skedde en förändring av synen på specialundervisningen under 1970-talet, i samband med SIA- utredningen (*Utredningen om skolans inre arbete*; SOU 1974).

I SIA-utredningen framgick det att elevers skolsvårigheter inte enbart berodde på den enskilda individen, utan även skolans miljö och att barnets sociala svårigheter också hade viktig betydelse (a.a.). Detta medförde att uppdelningen i olika specialklasser upphörde allt mer, menar Brodin & Lindstrand (2004). Allt fler började ta hänsyn till elevernas svårigheter, då de övergick från segregering till integrering i samhället (a.a.). Pedagogerna var då tvungna att höja sin kompetens, för att kunna verka och undervisa alla elever oavsett svårigheter i en skola för alla, hävdar Ahlberg (1999). Detta innebar att under 1980-talet började fler grundskolelärare fortbildas, för att kunna bemöta samtliga elever oavsett svårigheter (a.a.).

2.3.3 Specialpedagogikens betydelse i en skola för alla

Haug (2/2000), norsk professor inom pedagogik som forskat mycket kring specialpedagogik, menar att tolkningen av en skola för alla har varierat stort genom tiderna. En skola för alla eller den inkluderande skolan som han också kallar den, kopplar han till specialundervisning.

Utgångspunkten för Haugs (1998) diskussioner är social rättvisa. Han definierar begreppet utifrån två perspektiv. Det första är det kompensatoriska perspektivet, då han hävdar att eleven ska anpassas till skolan. Haug menar att specialpedagogikens uppgift här blir att tillsätta extra resurser för att stärka elevens svaga sidor. Detta leder till ett utpekande av elevens brister samt till exkludering. Nilholm (2003), är inne på samma spår som Haug och menar att inom det kompensatoriska perspektivet är det skolans uppgift att kompensera eleverna för deras brister. Han kräver att barn med samma typ av svårigheter ska arbeta i grupper tillsammans, för att uppnå generell kunskap. Författaren menar dock att det är problematiskt att göra dessa gruppindelningar med elever som har någon psykologisk störning.

Det andra synsättet som Haug (1998) lyfter fram är det demokratiska deltagarperspektivet. Här menar han att social rättvisa ses som en rättighet för eleven, för att få delta i den sociala gemenskapen på sina egna villkor. Han hävdar även att eleven har rätt till delaktighet och gemenskap och menar då att orsaker till att eleven är i behov av särskilt stöd måste sökas i hela skolans verksamhet (a.a.). Att skolan ska anpassa sig efter eleverna står även i Lgr 80 (Skolöverstyrelsen). Läroplanen skriver tydligt att ”Om en elev får svårigheter i skolarbetet, är det nödvändigt att först prova om skolans arbetssätt kan ändras” (s.52). I Lpo94 (Skolverket, 2006), framgår det även att skolan har ett särskilt ansvar för de elever som har

svårigheter att nå målen för utbildningen samt att man måste ta hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov

Enligt Lpo94, vilar det offentliga skolväsendet på demokratins grund (a.a.). Haug (1998) menar att ”en demokratisk grund att alla grupper av befolkningen går i samma skola och förhandlar om det som ska ske där” (s.20). Haug menar att eleven ska få undervisning i den klass där barnet är inskrivet samt att de ska känna delaktighet i gemenskapen oavsett svårigheter.

Haug (1998) menar att en skola för alla, skiljer sig mycket från den traditionella skolan. Han definierar en skola för alla på följande sätt:

”Den är öppen för alla, ingen avvisas eller pekats ut. Det är en skola där alla barn går i en vanlig klass eller grupp, en skola där undervisningen är anpassad efter individen och inom gemenskapen. Det är en skola, där medbestämmande gäller och där alla deltar i och bidrar till gemenskapen efter egna förutsättningar.” (Haug, 2/2000, s.30. Pedagogiska magasinet).

Enligt Haug (a.a.) är ovanstående något som inte förekommer i skolorna. Han påstår att skolan idag går alltmer tillbaka till den traditionella undervisningen, vilket innebär att en kunskapsorienterad skola är på väg att ta över igen. Haug menar att målet framförallt är att koppla de specialpedagogiska frågorna till den vanliga pedagogiska verksamheten. Han hävdar att i dagens skola, får barn i behov av särskilt stöd undervisning utanför klassrummet. Detta förekommer, trots att barn utvecklas mestadels genom utbyte av undervisningen då den sker inom ramen av klassgemenskapen. Bengtsson (2001) beskriver Dahllöfs begrepp som han kallar för styrgruppen vilket innebär att en specifik grupp elever styr takten på undervisningen. När den gruppen är färdig går läraren vidare vilket leder till att de mindre begåvade eleverna blir lämnade efter i undervisningen. Bengtsson menar att den andel elever som ligger efter är ca 15-20 %. Författaren hävdar att detta sker då alla elever oavsett svårigheter placeras i samma klass.

Haug (2003), använder sig av fyra begrepp samvaer, delaktig, samarbete och utbyte. Dessa är enligt honom grunden för en skola för alla:

Samvaer

Den inkluderande skolan kräver att alla elever ska gå i sin hemskola. Ingen ska behöva uteslutas eller urskiljas från skolan p.g.a. personliga egenskaper, kön, bakgrund eller intressen.

Delaktig

I den inkluderande skolan ställer man krav på gemenskapen och samvaron. Med deltagande menar Haug, att man ska ge efter förmåga och få efter behov.

Samarbeid

Målet är att allas röster ska bli hörda, men Haug poängterar särskilt att det inte innebär att alla ska få som de vill. Det gäller även att tillsammans inom gruppen komma fram till lösningar av problem och konflikter.

Utbyte

Eleverna ska kunna få det utbytet som önskas. De elever som behöver specialhjälp ska få det, utan att det sker i segregerade former. Varje enskild individ ska få en utbildning som passar speciellt deras behov.

Enligt Haug är detta uppgifter som alla skolor måste arbeta med kontinuerligt (a.a.). För att kunna förverkliga en skola för alla behövs även en specialpedagogisk grundkompetens hos alla lärare samt att man bryter ner gränsen mellan det speciella och det vanliga, hävdar Haug (2/2000). Vi tolkar det som att Brodin och Lindstrand (2004) har samma åsikt som Haug (2/2000), då de menar att steget mot en skola för alla, måste vara att lyfta fram variation och olikhet som något positivt och värdefullt. Detta är något som även Emanuelsson (2/2000) påstår, då han menar att problemet inte ligger i att eleverna är olika och kan olika mycket, utan hur elevers olikheter värderas i samvaron och gemenskapen. Utpekandet av elevers avvikelser riskerar att leda till utstötning i samhället, vilket även kan leda till segregation istället för integration (a.a.).

3 Tillvägagångssätt och empirisk studie

3.1 Metodval och metoddiskussion

Vi har valt att använda oss av diskursanalys som metod för att genomföra examensarbetet. Anledningen är att vi vill se mönster och skillnader i hur det talas om begreppet en skola för alla.

3.2 Diskursanalys

Enligt Winther Jørgenson och Phillips (2002) går rollen som diskursanalytiker inte ut på att ta reda på vad människor egentligen menar om hur verkligheten ser ut. En diskursanalys går ut på att man aldrig kan nå verkligheten utanför diskurserna. Det innebär därför att diskursen är föremål för analysen. Diskursanalysen går ut på att analysera de mönster som redan finns inom diskursen. Rollen som diskursanalytiker går ut på att arbeta med det som sagts och skrivits för att undersöka vilka mönster som finns. Författarna definierar begreppet diskurs som ”ett bestämt sätt att tala om och förstå världen (eller ett utsnitt av världen)” (a.a. s. 7). Vi har gjort en diskursanalys utifrån mönster och skillnader som upptäckts i vårt empiriska material. Vi anser dock att svårigheten med vårt val av metod är att försöka låta bli att beskriva verkligheten d.v.s. hur olika pedagoger arbetar mot en skola för alla. För oss finns det många fördelar med att göra en diskursanalys. Vi anser att fördelen bl.a. innebär att det är lärorikt, då man får upp ögonen när det gäller att kritiskt granska texter.

Vi har baserat vår diskursanalys på Watt Boolsens (2007) beskrivning av Rosalind Gills metod, en engelsk socialpsykolog som har beskrivit en metod i åtta steg om hur man går till väga för att göra en diskursanalys.

Dessa åtta stegen är följande:

1. Man ska formulera ett forskningsproblem.
2. Hitta texter som är relevanta för analysen.
3. Översätta texter till det som är förståeligt (ex; intervju – text).

4. Kritiskt granska texten som samlats in.
5. Analysera texten som man samlat in, d.v.s. kategorisera det insamlade materialet.
6. Hitta mönster och skillnader i den text som analyserats.
 - ”Ställa upp/formulera preliminära hypoteser.” (a.a:174)
7. Undersöka hur tillförlitlig texten är och om den är användbar.
 - Analyserat och ta bort oanvändbar fakta.
 - Deltagarnas igenkännande av sina tankar säger något om tillförlitligheten i materialet.
 - Analysera texten utifrån vårt begrepp/problemområde.
8. Göra en helhet av analysen.

Det finns olika sätt att göra en diskursanalys på. Winther Jørgensen och Phillips (2000) lyfter fram ett annat sätt att göra en diskursanalys på, då de menar att en diskursanalys som metod går ut på att försöka ta reda på vad som sker i verkligheten. Vi bestämde oss dock för att använda ovanstående steg som metod där man håller sig på en textlig nivå och inte undersöker vad som sker ute i ”verkligheten”.

3.3 Intervju

Vi använde intervjuer för att få fram pedagogers synvinklar på begreppet en skola för alla. Genom att använda oss av kvalitativa intervjuer har vi försökt fånga pedagogernas tankar och på så sätt försökt forma en diskurs. Enligt Patel och Davidson, (2003), är syftet med kvalitativa intervjuer att skapa en grund för en djupare förståelse samt upptäcka olika uppfattningar om ämnet man studerar. Detta är framförallt anledningen till varför vi valt den metoden. Vi har valt att göra våra intervjuer på ett personligt sätt genom att vi besökte intervjupersonerna och ställde frågor. Vi var även tydliga med att klargöra syftet med intervjun och förklara att alla åsikter var betydelsefulla för oss i vår undersökning. I samband med intervjuerna användes en diktafon, vilket enligt Björndal (2005), är en fördel då alla detaljer som man annars lätt går miste om kommer med. Detta gör att varje gång man lyssnar på bandet kan upptäckas något nytt.

3.4 Urval

Pedagoger

Vår undersökning handlar om att ta reda på hur pedagoger talar om en skola för alla. Intervjuerna har vi valt att göra på våra verksamhetsförlagda skolor. Vi har valt ut sex pedagoger med befattningar som rektorer, fritidspedagoger, grundskolelärare och förskolelärare. Pedagogerna benämns P1-P6, då P står för ordet pedagog. De pedagoger vi valt att intervjua, känner vi sedan tidigare. Fördelen med detta är enligt oss att pedagogerna känner tillit till oss och att intervjuerna på så sätt sker mer spontant och naturligt. Nackdelen kan vara att intervjuerna blir ytliga p.g.a. man inte går in på djupet på samma sätt som om man inte känt personerna sedan tidigare. Vi vill även poängtera att som intervjuperson bör man vara passiv, för att undvika att egna värderingar och åsikter kommer med i samtalet.

Aktörer

Utöver intervjuer med pedagoger har vi använt oss av artiklar för att få inblick i hur andra aktörer samtalar om begreppet en skola för alla. Vi har därför granskat åtta stycken artiklar som vi anser relevanta för vårt examensarbete. De har gett oss en starkare grund att stå på när det kommer till att dra en möjlig slutsats om hur det talas om en skola för alla. Artiklarna har vi valt att kalla för A1 – A8, då A står för artikel. Här kommer en kort redovisning för vem som skrivit artiklarna och vad de har för yrkesroll samt en kort beskrivning av innehållet i varje artikel. Vi har valt att behandla följande texter utan att göra någon koppling till avsändaren.

A1 – Socialdemokraterna (2007) i Umeå. En kommunal handlingsplan för strävans mål mot en skola för alla i Umeå kommun.

A2 – Valter Bengtsson (2007), författare, debattinlägg som menar att utbildningsminister Jan Björklund stoppar integreringen av särskolan till den ordinarie skolan.

A3 – Bengt Persson (2007), professor specialpedagogik, debattartikel om funktionshindrade i en skola för alla. Artikeln handlar om hur man ska behandla och integrera elever med funktionshinder.

A4 – Peder Haug (2000), forskare, debattartikel som handlar om att specialpedagogik ska vara en del av den vanliga undervisningen.

A5 – Ingemar Emanuelsson (2000), professor i specialpedagogik, debattartikel om hotet mot en skola för alla. Artikeln har fokus på specialpedagogik då han menar att utpekandet av avvikelser riskerar att leda till utanförskap för de som är behov av särskilt stöd.

A6 – Eva Lis Preisz (2008), ordförande i lärarförbundet. Denna artikel är en rapport från lärarförbundet och handlar om att man ska ta hänsyn till elevers olikheter och skapa en arbetsmiljö som är lugn och lärorik

A7 – Vänsterpartiet (2006), detta är ett pressmeddelande där de tar upp punkter som partiet anser vara viktiga för skolan.

A8 – Socialdemokraterna (2007), förslag på strävans mål från socialdemokraterna angående skolan. Artikeln handlar om olika sätt att förbättra skolan på olika sätt som t.ex. att minska klasskillnader i samhället.

3.5 Genomförande

Med tanke på att vi har valt att undersöka hur pedagogerna talar om begreppet en skola för alla, valde vi att göra vår undersökning på våra Vft-skolor, den ena ligger i en medelstor stad och den andra i en stor stad.

Vi tog kontakt med den ena skolan via telefon och gjorde en muntlig förfrågan om att få komma till skolan för att göra intervjuer. Den andra skolan tog vi kontakt genom en skriftlig förfrågan via e-post. Innan vi genomförde intervjuerna bestämde vi att den ena av oss skulle ställa frågor, medan den andra antecknade. I samband med intervjuerna använde vi även oss av diktafon, eftersom det inte alltid är enkelt att hinna anteckna allt som sägs. Vi informerade de utvalda pedagogerna om syftet med vår undersökning och att det var tillåtet att avbryta samtalet när som helst. Vi var också tydliga med att informera pedagogerna om att deras namn skulle fingeras och att ingen annan än vi skulle få veta vem vi intervjuat. Den längsta

intervjun tog en timme, medan den kortaste tog en kvart. När vi hade genomfört våra intervjuer bestämde vi oss för att transkribera varje intervju för sig. Vi lyssnade igenom alla ljudfilerna mer än en gång för att lägga till eventuella detaljer som vi inte uppfattat första gången.

För att finna de artiklar som vi kommer att använda oss av sökte vi på internet efter artiklar som är relevanta både till vårt arbete men även tidsmässigt. Vi sorterade därför bort artiklar som är skrivna innan år 2000.

3.6 Forskningsetiska överväganden

Enligt Vetenskapsrådet (2007), är det viktigt att ta hänsyn till de forskningsetiska riktlinjerna som finns då man arbetar med integritetskänsligt material. I detta fall var intervjuerna med de olika pedagogerna vårt integritetskänsliga material. Vi har därför i enlighet med Vetenskapsrådets rekommendationer, meddelat intervjupersonerna syftet med vår undersökning samt vad vi tänker använda informationen till. Intervjupersonerna blev meddelade om att de har ångerrätt och att de kunde avbryta samtalet när de vill. Vi informerade dem om att vi skulle fingera deras namn och anonymisera andra personliga uppgifter. Intervjupersonerna blev även informerade om vad vi förväntade oss av de samt att vi uppskattade deras medverkan. Vi anser även att det var viktigt att deltagarna var medvetna om att fler än vi skulle läsa arbetet och det var därför viktigt att intervjupersonerna lät oss använda informationen offentligt.

3.7 Analysbeskrivning

När vi hade gjort vår undersökning valde vi att kategorisera intervjuerna med pedagogerna utifrån de fyra perspektiven etnicitet, klass, genus och specialpedagogik. Vi upptäckte då att pedagogerna talade om begreppen utifrån ett segregrande eller integrerande synsätt. Här upptäcktes det även att majoriteten av åsikterna i vårt insamlade material utgick från ett organisations perspektiv, organisation d.v.s. hur man organiserar undervisningen.

Kategoriseringen startade med att vi skrev upp segregerings- och integreringsbegreppen på ett papper. Vi klippte även ut pedagogernas påstående och placerade dessa under passande

rubrik. Detta var ett sätt för oss att strukturera upp det insamlade materialet. När vi kommit så här långt, var nästa steg att kategorisera artiklarna. Då gjorde vi på samma sätt som med intervjuerna. Efter denna process, hade vi format diskurser om hur det talades om begreppet en skola för alla. Nästa steg blev att vi gav varje diskurs ett namn som beskrev dess innehåll. Processens nästa moment var att analysera texten, tydliggöra mönster och samband.

4 Resultatanalys

I detta avsnitt presenteras och analyseras resultatet av vår undersökning utifrån frågeställningen:

- Hur talar pedagoger och andra aktörer om en skola för alla?

I analysen använder vi citat från intervjuer och artiklar samt kopplar detta till tidigare forskning för att klargöra mönster och lyfta fram avvikelser och på så sätt besvara vår frågeställning. Citaten vi väljer att lyfta fram representerar både segregation och integration. Vi har valt att skapa rubriker och ge dem namn som beskriver innehållet i diskursen. Vi väljer att presentera varje diskurs för sig med en efterföljande analys där vi relaterar till forskningsbakgrunden. Detta för att lättare lyfta fram mönster och skillnader samt för att underlätta för läsaren att följa med. Efter varje analys presenteras även ett avsnitt med våra egna tankar. Analysen redovisas med fokus på de perspektiv som hittats i det insamlade materialet alltså genus, klass, etnicitet och specialpedagogik.

4.1 Elever med funktionshinder och svårigheter bör undervisas för sig.

P5: ”Om jag hade fått bestämma hade jag velat ha många olika skolor, då jag hade placerat de elever med svårigheter och funktionshinder på samma skola, så att de hade haft en skola för sig. Jag menar då att man hade gjort olika skolor t.ex. en skola för barn i svårigheter och funktionshinder och en skola för mångkulturella elever”.

P6: ”Jag anser att det finns individer som utvecklas och mår bättre om de får sin undervisning i andra miljöer”.

A2: ”Barnen i särskolan har så speciella behov att de inte kan få den hjälp de behöver om de integreras i den vanliga skolan”.

4.2 Elever med funktionshinder och svårigheter ska ingå i den ordinarie skolan

A1: ”Vi socialdemokrater ser gärna att särskolan fortsätter integreras med grundskolan”.

P4: ”För att skolan ska vara till för alla måste man först och främst förändra utsikterna för barn som är i behov av extra stöd och lärarna måste skaffa mer kunskaper om deras behov för att kunna organisera undervisningen så den passar dem”.

A3: ”Man kan säga att en skola som inte är tillgänglig för funktionshindrade inte heller motsvarar samhällets krav på en skola för alla, vilket i sin tur innebär en inskränkning av principen om likvärdig utbildning”.

A4: ”De som undervisas enskilt får ut mindre av insatserna än de skulle ha fått om de undervisas tillsammans med de andra eleverna”.

A5: ”[...] skola för alla” – en väl integrerad lärande gemenskap – handlar mer om att utveckla kompetens, arbetsformer och samverkan än att försöka ”integrera” vissa särskilda eller avvikelse-identifierade ”barn som behöver mer”.

4.3 Analys: Elever med funktionshinder och svårigheter i en skola för alla

Vi har upptäckt att i en skola för alla utifrån ett specialpedagogiskt synsätt är svaren splittrade. Där finns de pedagoger och aktörer som talar för att man ska dela upp eleverna utifrån behov och svårigheter. De menar att lösningen är att undervisningen ska anpassas till varje enskild individ. P6 är en av dem som menar att det finns individer som utvecklas och mår bättre om undervisningen sker i en annan miljö. Enligt Brodin och Lindstrand (2004), är detta att gå tillbaka i tiden till den tid då skolan särskiljde mindre begåvade elever från den ordinarie undervisningen p.g.a. att de ansågs som en belastning i klassrummet. P6 menar dock att det är möjligt att ha en integrerad skola, om det finns resurser och tillräckligt goda relationer för att klara av eleverna i behov av särskilt stöd. Vi tolkar P6:s benämning av resurser som behovet av pedagoger. Vi anser att P6 menar att om skolan hade haft fler pedagoger hade det funnits större möjligheter att ha en integrerad skola.

A4 säger: ”De som undervisas enskilt får ut mindre av insatserna än vad de skulle fått om de undervisas tillsammans med de andra eleverna”. A4 menar att man borde ha en integrerad undervisning, då utbytet av kunskap sker inom klassens gemenskap. Han menar att eleverna då får ut mer av undervisningen, än om den är segregerad. Enligt Emanuelsson (2/2000) är elevers olika behov av stöd, utmaningar för undervisningsgruppen. Detta borde leda till konsekvenser för hur verksamheten bedrivs i miljöer där alla får individanpassad undervisning. Andersson (2001), talar om Dahllöfs begrepp och teori som han kallar ”styrgruppen”. Denna teori går ut på att det i klassen finns en styrgrupp som bestämmer vilken takt det ska vara på undervisningen. Enligt Andersson (2001), menar Dahllöf att detta leder till att ca 15-20 % av eleverna blir lämnade att klara sin utbildning själv eftersom de inte hinner med styrgruppens inlärningstakt. Om man då integrerar elever i behov av särskilt stöd i den ordinarie undervisningen blir det en möjlig förskjutning i styrgruppen och de elever som hamnar utanför är de som är i behov av särskilt stöd. Vi anser att om kopplar detta till A4:s uttalande om integrerad undervisning är risken stor att alla inte får undervisning utifrån sina förutsättningar och behov.

Enligt A2 menar Björklund: ”Barnen i särskolan har så speciella behov att de inte kan få den hjälp de behöver om dem integreras i den vanliga skolan”. Citatet talar om att gravt

utvecklingsstörda barn ska undervisas utifrån sin egen skolform, med en egen läroplan. A2 skriver att Björklund vill ha kvar en segregerad skola där särskoleeleverna inte ska integreras i den ordinarie skolan. Enligt Utbildningsdepartementet (1997), framgår det i regeringens skrivelse (1996/97:112) att varje enskild elev ska få möjligheten att utvecklas utifrån sina förutsättningar. Björklund hävdar enligt A2 att om särskolan integreras med den ordinarie skolan kommer de elever som är gravt utvecklingsstörda inte att få en skolgång utifrån sina förutsättningar. Socialdemokraterna (A1) anser, i motsats till Björklunds uttalande: ”Vi socialdemokrater ser gärna att särskolan fortsätter integreras med grundskolan.”

P5 talar om en annan form av uppdelning, när det gäller elever i svårigheter eller med funktionshinder, då pedagogen säger att:

Om jag hade fått bestämma hade jag velat ha många olika skolor, då jag hade placerat de elever med svårigheter och funktionshinder på samma skola, så att de hade haft en skola för sig. Jag menar då att man hade gjort olika skolor t.ex. en skola för barn i svårigheter och funktionshinder och en skola för mångkulturella elever.

P5 drar uppdelningen av elever ett steg längre, då hon anser att elever med svårigheter eller funktionshinder ska ha en egen skola detta medan A2 säger att uppdelningen kan stanna vid en egen läroplan. Nilhom (2003) menar för att kunna uppnå generell kunskap, vilket vi tolkar som baskunskaperna, om man utgår från det kompensatoriska perspektivet, krävs det att eleven arbetar med grupper som uppvisar samma typ av svårighet eller problem. Författaren menar även att det är problematiskt att göra dessa gruppindelningar med elever som har någon psykologisk störning. Detta strider mot ”samvaer” som är ett av Haugs (2003) fyra begrepp. ”Samvaer” innebär att elever inte ska skiljas ut från skolan p.g.a. vem man är eller vilka personliga egenskaper som varje individ besitter, samt att alla elever ska gå i den ordinarie klassen. Haug (2003), talar om barn i behov av särskilt stöd ur ett upplevelseperspektiv, d.v.s. hur det känns för eleven. Haug menar att grunden för en skola för alla är att aktivt arbeta med de fyra begreppen som är ”delaktig, samvaer, utbyte och samarbete”. Han hävdar framförallt att samtliga elever ska känna sig delaktiga i gemenskapen.

A3 som är professor inom specialpedagogik säger att ”Man kan säga att en skola som inte är tillgänglig för funktionshindrade inte heller motsvarar samhällets krav på en skola för alla, vilket i sin tur innebär en inskränkning av principen om likvärdig utbildning”. Detta är

tvärtemot vad P5 anser då hon menar att elever med svårigheter ska placeras på en skola för sig. P5:s åsikter strider mot Haug begrepp samvaern och delaktig då han menar att samtliga elever ska känna gemenskap oavsett svårigheter.

4.3.1 Lärarnas kompetens

P4 säger ”För att skolan ska vara till för alla måste man först och främst förändra utsikterna för barn som är i behov extra stöd. Lärarna måste skaffa mer kunskaper om elevernas behov för att kunna organisera undervisningen så att den passar”. P4 menar att förändringen måste ligga hos läraren, då de måste organisera undervisningen så att den passar samtliga elever. Enligt Ahlberg (1999), var pedagogerna redan på 1980-talet, tvungna att höja sin kompetens, för att kunna verka och undervisa alla elever oavsett svårigheter. Under denna tid utbildades därför grundskollärarna. P4 menar att lärarna fortfarande saknar kompetens för att möta samtliga elever, vilket leder till att barn i behov av särskilt stöd är den grupp av elever som är utsatta i skolans värld. Enligt Haug (2003) krävs det att man bryter ner gränsen mellan ”det speciella” och ”vanliga”, för att kunna förverkliga en skola för alla. Han hävdar att detta endast sker genom en specialpedagogisk grundkompetens hos samtliga lärare. Att utveckla lärarnas kompetens är bara en av lösningarna när det gäller att förverkliga skapandet av en skola för alla menar A5. A5 säger: ”[...] en skola för alla – en väl integrerad lärande gemenskap – handlar mer om att utveckla kompetens, arbetsformer och samverkan än att försöka ´integrera´ vissa särskilda eller avvikelse-identifierade ´barn som behöver mer´. A5 talar om att en skola för alla handlar mer om att utveckla lärare och sättet att arbeta på i skolan istället för att försöka fokusera på elever som behöver mer stöd och integrera dem i den ordinarie skolan. Vi anser att A5 menar att det är skolans uppgift att hitta lösningar och att skolan anpassas på ett sätt som gör det möjligt för samtliga elever att vara närvarande oavsett svårigheter eller funktionshinder. Enligt Haug (1998) är ovanstående ett exempel på det demokratiska deltagarperspektiv där eleven ska få vara med på sina egna villkor och där skolan ska leta efter lösningar för att anpassa verksamheten efter elevens behov.

4.3.2 Våra tankar

Specialpedagogik är ett ämne som väcker många känslor. En fråga är huruvida eleverna som har behov av särskilt stöd ska integreras i den ordinarie skolan eller inte. En del av pedagogerna och de andra aktörerna anser att det på någon nivå ska vara en uppdelning av undervisningen för att få ut det ultimata ur undervisningen. Vår egen uppfattning är att vi tror att det kan vara svårt att ha gravt utvecklingsstörda elever integrerade i undervisningen. Vi tycker dock inte att man helt ska utesluta tanken om en integrerad skola, då det kan ha många fördelar som t.ex. att dela med sig av upplevelser, erfarenhet och kunskap.

En lösning som vi ser kan vara att ha en integrerad skola men att uppdelningen sker i klasser utifrån elevernas behov. Vi anser också att det fortfarande förekommer att skolan fokuserar på elevens brister, vilket gör att barn i behov av särskilt stöd oftast får undervisning utanför klassrummet. Vi har även samma åsikt som Haug (2003), när det gäller att överskrida gränsen mellan ”det speciella” och ”det vanliga”. Han menar att detta är ett sätt att förverkliga att skolan blir till för alla. En annan lösning som skulle kunna vara att ha en specialpedagog närvarande i klassrummet, istället för att låta ”mindre begåvade” elever få undervisning i ett annat rum. Nackdelen vi kan se med integrerad undervisning är, som vi nämnt i analysen, Dahllöfs begrepp om styrgruppen. För om man ska ha en skola för alla så kan man inte tappa de elever som hamnar utanför styrgruppen. Barn i behov av särskilt stöd bör fångas upp och som pedagog vara vaksam så att dessa elever inte glöms bort. Vi anser också att skolan ska ta hänsyn till elevens svårigheter och analysera sin egen roll för att se om orsakerna ligger i skolans organisation, som t.ex. lokaler och utformandet av undervisningen.

4.4 Barn från andra kulturer bör undervisas för sig.

P5: ”Jag menar då att man hade gjort olika skolor t.ex. en skola för barn i svårigheter och funktionshinder och en skola för mångkulturella elever”.

4.5 Barn från andra kulturer bör integreras

P4: ”Hade jag fått bestämma hade jag först och främst sett till att [...] barn från olika kulturer skulle ingå i en skola för alla”.

P1: ”Det är viktigt att öka skolsamverkan och ta del av andra kulturer som berikar den svenska kulturen och inte tvärtom”.

P1: ”Etnicitets begreppet är en del av klassbegreppet”.

P2: ”Genus, klass och etnicitet ska inte ha någon betydelse i en skola för alla”.

4.6 Analys: Barn med en annan kulturell bakgrund i en skola för alla

Enligt Tallberg Broman m.fl. (2002), har uppmärksamheten de senaste åren riktats mot etnicitet inom skolans värld. Forskningen och frågorna har ofta handlat om hur skolan ska bedriva undervisning i en etniskt segregerad skola. När de intervjuade talar om en skola för alla utifrån ett etnicitetsperspektiv är majoriteten för en integrerad skola. P1 säger ”Etnicitetsbegreppet är en del av klassbegreppet”. Vi tolkar det som att P1 menar att etnicitet är underordnat begreppet klass när ens position i samhället bestäms. P1:s talar även om det kulturella kapitalet då han menar att det kulturella kapitalet har betydelse när en person invandrar och att man borde ta till vara på ens erfarenheter. Vi kopplar P1:s uttalande till Bourdieus begrepp, kulturellt kapital. Enligt Carle (1991), menar Bourdieu att med hjälp av det kulturella kapitalet bestäms ens sociala position i samhället genom faktorer som umgänge, skolor, yrke, familjeliv och arbetsplats. Carle (a.a.) menar att det kulturella kapitalet bestäms av ovanstående faktorer och att etnicitet är underordnat begreppet klass.

”Det är viktigt att öka skolsamverkan och ta del av andra kulturer som berikar den svenska kulturen och inte tvärtom” (P1). Om man ser till detta uttalande menar P1 att man ska ta till vara på olika kulturer och välkomna mångfald. P1 menar att elevernas skiftande kulturella bakgrunder ska ses som en fördel i skolan och att samtliga elever ska ta del av varandras erfarenheter. Enligt Utbildningsdepartementet (1997), framgår det i Regeringens skrivelse, 1996/97:112 att alla elever ska ha möjligheten att utvecklas med elever som har en annan kulturell bakgrund. Detta mål skulle uppnås genom en förändring av organisationen inom skolan så att den skulle passa varje enskild individ. Enligt Bunar och Kallstenius (2007), har segregationen ökat sedan regeringen tillät att elever söker sig till skolor utanför deras boendeområden. Enligt Bunar (2002) har på det viset definitionen svenska skolor och invandrarskolor uppkommit.

P4 har även denna inställning som P1 ovan då pedagogen menar att: ”Hade jag fått bestämma hade jag först och främst sett till att [...] barn från olika kulturer skulle ingå i en skola för alla.”. P4 menar att skillnaderna mellan eleverna måste accepteras. Dessa får inte ses som hinder utan snarare som fördelar, då alla ska känna sig välkomna. P2 har samma åsikt som P4 och säger ”genus, klass och etnicitet ska inte ha någon betydelse i en skola för alla”. P2 menar att etnicitet inte ska vara en faktor som påverkar elevens skolgång. Enligt Tallberg Broman

m.fl. (2002) spelar etnicitet en roll när det kommer till det svenska språket, då det svenska språket är en viktig faktor för framgång i den svenska skolan. Författarna (a.a.) tar upp att elever med bristande svenska hade mindre chanser att studera vidare. Vad som även har betydelse är i vilken ålder som eleven är i när hon eller han anländer till ett nytt land. De menar att desto äldre barnet är desto svårare blir det för henne/honom att lära sig det nya språket.

Det finns dock en avvikelse som vi gett namnet ”det avvikande fallet” eftersom pedagogen har ett helt annat synsätt på elever med en annan kulturell bakgrund. Det avvikande fallet är P5 som säger:

Om jag hade fått bestämma hade jag velat ha många olika skolor, då jag hade placerat de elever med svårigheter och funktionshinder på samma skola, så att de hade haft en skola för sig. Jag menar då att man hade gjort olika skolor t.ex. en skola för barn i svårigheter och funktionshinder och en skola för mångkulturella elever. (Pedagog nr: 5, bilaga. 1)

Vi tolkar det som att P5 menar att alla elever med annan kulturell bakgrund borde placeras i en skola för sig där de får utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. Vår tolkning av kulturell bakgrund enligt P5:s uttalande är att hon menar elever som har en annan etnisk bakgrund än den svenska. Det finns ingen tidigare forskning, som vi har hittat, som styrker att det skulle vara något bra och leda till större utveckling för barnen. All tidigare forskning talar för en integrerad skola när det kommer till kultur och mångfald.

4.6.1 Våra tankar

Våra egna tankar om etnicitet i en skola för alla är att ens kulturella bakgrund inte ska ha någon betydelse för organisationen i dagens och framtidens skola. Vi håller inte med Bourdieu och P1 till fullo när de säger att etnicitet är underordnat klass och att det som styr i samhället är det kulturella kapitalet. Av egna erfarenheter tror inte vi att det kulturella kapitalet alltid har betydelse för hur personer blir behandlade och mottagna i det land man flyr eller flyttar till. Anledningen till detta är att vi tror att det är svårt att överföra det kulturella kapitalet mellan olika kulturer. I skolans värld och som blivande pedagoger anser vi att det inte ska spela roll vilket kulturellt kapital varje individ har med sig och varifrån denna person kommer ifrån. Vi anser därför att ett strävansmål ska vara att elever ska undervisas utifrån sina förutsättningar och behov oberoende av etnicitet. När vi talar om etnicitet menar vi även

den svenska kulturen då denna också har traditioner och seder. Vi anser att det inte kan talas om etnicitet utan att också tala om den svenska kulturen.

4.7 Barn från olika samhällsklasser bör undervisas tillsammans

A6: ”Alla elever har rätt att få en lika god utbildning oavsett var man bor [...]”.

P6: ”Skolan ska vara inkluderande oavsett faktorer som [...] klass [...]”.

A7: ”En av skolans uppgifter är att vara likvärdig och kompensera för omständigheter som kan påverka utbildningen - elevernas kön, klass och etnicitet, men också bostadsort eller funktionshinder”.

A8: ”Rätten till kunskap får aldrig bli en klassfråga där föräldrarnas bakgrund eller var du bor avgör dina livschanser”.

4.8 Analys: Barn från olika klasser bör undervisas tillsammans

När vi kategoriserat det insamlade materialet upptäckte vi att ingen anser att man ska göra en segregation utifrån vilken klass i samhället man tillhör. Tallberg Broman m.fl. (2002) menar att de sociala skillnaderna som finns i samhället speglas i skolan, genom att det finns bättre och sämre skolor, beroende på vilket område man bor i. A6 menar att i en skola för alla ska inte klass påverka och säger att: ”Alla elever har rätt att få en lika god utbildning oavsett vart man bor.” Citatet talar om att varje enskild individs val av bostad inte ska påverka ens studiegång och möjlighet för undervisning. Enligt Assarson (2007) menar Thomas och Loxley att det inte är så. De menar även att ens sociala tillhörighet och kulturella bakgrund har betydelse för om eleven har större risk att klassas som i behov av särskilt stöd i skolan. Elever som har välutbildade föräldrar är de som har större möjlighet att klara av skolan än elever med föräldrar med mindre studietradition. A8 säger att ”Rätten till kunskap får aldrig bli en klassfråga där föräldrarnas bakgrund eller var du bor avgör dina livschanser”. Thomas och Loxley menar enligt Assarsson (2007) att etnicitet inte har någon betydelse för vilka förutsättningar varje individ har med sig när det gäller studier.

P2 och P6 menar att klass inte ska ha någon betydelse och att skolan ska vara inkluderande oavsett vilken samhälls klass eleven tillhör. P2 säger: ”Genus, klass och etnicitet ska inte ha

någon betydelse i en skola för alla” och P6 säger: ”Skolan ska vara inkluderande oavsett faktorer som [...] klass [...]” Tallberg Broman m.fl. (2002) menar att dagens skola är mer utformad för medelklassen vilket leder till att arbetarklassens barn får det svårare att klara av skolan. Författarna anser att detta beror på hur barnen uppfostras och hur ens familjetraditioner ser ut. Vi tolkar det som att även om alla som blivit intervjuade menar att klass inte ska ha någon betydelse så har det ändå betydelse. Enligt Tallberg Broman m.fl. spelar klass ändå en roll i dagens skola, eftersom att de som klarar skolan bättre är eleverna med välutbildade föräldrar

Vänsterpartiet (A7) säger att: ”En av skolans uppgifter är att vara likvärdig och kompensera för omständigheter som kan påverka utbildningen - elevernas kön, klass och etnicitet, men också bostadsort eller funktionshinder”. Enligt Carle (1991) menar Bourdieu att när man strävar efter att ha en likvärdig skola går man miste om värden och normer som finns i samhället och mellan de olika samhällsklasserna. Vår tolkning av Carles (a.a.) begrepp normer och värden är de underförstådda regler och förväntningar som finns i samhället eller i en specifik grupp samt att man visar respekt, solidaritet och empati mot ens jämlika.

4.8.1 Våra tankar

Vad vi har märkt när vi gjort analysen är att där inte finns någon som tycker att klass ska vara en avgörande faktor. Alla elever ska gå i skolan och få en utbildning utifrån sina egna behov. Det vi tror är att en del inte är medvetna om vad begreppet klass innefattar. Vi tror att de ser klass som endast arbetarklass, medelklass och överklassen. De tänker inte på vilka faktorer (utbildning, jobb, boende, kultur och ekonomi) som ligger bakom de olika klasserna och vad det innebär att vara arbetarklass eller en annan klass. Vi anser att klasskillnader påverkar elevens val av skola och studiegång. Vi menar även att oavsett i vilket område skolan ligger i och vilka elever som går på skolan bör skolan erbjuda en anpassad utbildning till varje individs behov och förutsättningar.

4.9 Genus ska inte vara en avgörande faktor i en skola för alla

P4: ”Alla oavsett kön [...] har rätt att få den undervisning för varje enskild elevs behov”.

P1: ”Jag anser att det är viktigt att behandla alla lika, både killar och tjejer”.

P1 ”Det finns en tendens om att försöka ändra på pojkarnas beteende och ta flickornas beteende i försvar.”

P2: Genus, klass och etnicitet ska inte ha någon betydelse i en skola för alla”.

P3: ”Alla elever oavsett kön [...] ska ha samma möjlighet att lyckas i skolan”.

P6: ”Skolan ska vara inkluderande oavsett faktorer som genus [...]”.

4.10 Analys: Genus ska inte vara en avgörande faktor i en skola för alla

När vi kategoriserat de intervjuades citat upptäckte vi att alla talar om genus utifrån ett gemensamt mönster, då alla menar att genus inte vara en faktor som styr undervisningen. Utan att flickor och pojkar ska få sin undervisning i integrerad form. P3 säger att ”Alla oavsett kön [...] ska ha samma möjligheter att lyckas i skolan”. I Lpo94 står det att oberoende av kön ska pojkar och flickor få samma utbildning. ”Den skall ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla förmåga och intressen oberoende av könstillhörighet.” (Skolverket 2006, s.4).

P1 säger: ”Jag anser att det är viktigt att behandla alla lika både killar och tjejer”. Tallberg Broman m.fl. (2002) menar även att om varje elev nu har rätt till en jämställd skola är detta inte förverkligat eftersom skolan är en könsbunden institution. När eleverna blir äldre och när de kommer upp till gymnasiet är valet av program relativt könsbestämda. Lärarförbundet (1998) menar att i skolår 8 och 9 är valen till prao redan könsbestämda även om elevernas undervisning till stor del är densamma. Kruse menar enligt Assarson (2007) att den första tanken med en sammanslagen skola var att flickor och pojkar skulle lära av varandra. Enligt Richardson (2004), var en del rektorer och pedagoger förr bekymrade över

samundervisningen mellan flickor och pojkar. De ansåg på så sätt att pojkarna skulle ta för sig och kräva mer uppmärksamhet av lärarna. Författaren menar även att flickorna då skulle hamna i skymundan. Samtidigt menar Kruse enligt Assarson (2007) att detta arbetssätt leder till förstärkning av de traditionella könsmönstren och att detta främst är till pojkarnas fördel. P1 säger att ”Det finns en tendens om att försöka ändra på pojkarnas beteende och ta flickornas beteende i försvar.” Citatet talar om att flickor och pojkar bemöts på olika sätt. Tallberg Broman m.fl. (2002) menar att lärare konfronterar eleverna olika utifrån deras kön och att de kvinnliga pedagogerna ofta har en mer omhändertagande roll (a.a.).

P4 säger att: ”Alla oavsett kön [...] har rätt att få den undervisning för varje enskild elevs behov”. Det finns dock ämnen som enligt Tallberg Broman m.fl. (2002) är mer könsbundna än andra. Ett av dessa ämnen är matematik som flickor har svårare för. Detta leder enligt författarna till hur de olika könen ser på olika ämnen.

P6 och P2 säger båda att genus inte ska ha en betydelse i en skola för alla och att skolan ska vara inkluderande oavsett genus. Pedagogerna utvecklar inte sina tankar längre än så här. Vi tolkar det som att de helt enkelt anser att flickor och pojkar ska ha rättigheten att gå i skolan och undervisas tillsammans utifrån sina behov.

4.10.1 Våra tankar

Utifrån det vi klassificerat och analyserat under begreppet genus känner vi att elevens kön inte ska spela någon roll rörande vilken skola eleven ska gå i och om utbildningen ska vara annorlunda upplagd. Även sättet som eleven ska bli bemött på ska inte vara påverkat av dennes kön. Vi har även upptäckt att alla pedagogerna talar om genus ur ett upplevelseperspektiv, då de anser att elevernas kön inte ska påverka hur de behandlas i skolan. Att anpassa undervisningen utifrån varje individs behov oavsett deras kön anser vi vara en självklarhet. Vi tror tyvärr att man fortfarande behandlar eleverna olika utifrån kön, kanske inte medvetet men omedvetet där normer, traditioner och värden sätter in. I en skola för alla bör det istället utgå ifrån barnets behov och vad som är bäst för just den individen.

4.11 Sammanfattning och slutsatser

I detta avsnitt presenteras slutsatserna som vi kommit fram till samt en sammanfattning av arbetet.

4.11.1 Slutsatser

En av slutsatserna är att när det talas om en skola för alla, talas det ofta ur ett organisationsperspektiv. Detta innebär att de talar om begreppet en skola för alla utifrån hur de tycker skolan och undervisningen ska organiseras.

När pedagogerna och aktörerna talar om en skola för alla märker vi att fokus riktas främst på specialpedagogik och etnicitet. Dessa två begrepp var de som väckte störst uppmärksamhet och som framkallar flest åsikter. Inom diskursen om specialpedagogik, är mönsterna tydliga eftersom att det finns pedagoger och aktörer som talar om att barn i behov av särskilt stöd ska integreras eller segregeras från den ordinarie undervisningen. Ett mönster som vi även har upptäckt är att de som talar om integration, talar om det ur olika aspekter, som bl.a. undervisning, tillgänglighet, kunskap och rättigheter för eleverna.

I diskursen om etnicitet är mönstren tydliga eftersom de flesta talar om att elever oavsett etnicitet eller kultur ska ha rätt att gå i skolan samt vara integrerade i undervisningen. En av de intervjuade anser att begreppet etnicitet är underordnat begreppet klass och utgår från Bourdieus teori om det kulturella kapitalet. Enligt Carle (1999) är klass en faktor för huruvida eleven klarar sin skolgång, hur barnet påverkas av sina föräldrars klass och kulturell kapital. Undantaget i etnicitet är det avvikande fallet som anser att elever med annan kulturell bakgrund ska gå i en skola för sig.

Genus är ett undantag bland diskurserna där de intervjuade talar om en skola för alla ur ett upplevelseperspektiv och inte ett organisationsperspektiv. Vi anser att med upplevelse menas känslor som gemenskap och delaktighet. Vi upptäckte även ett mönster inom diskursen, då det uttrycks som en självklarhet att både flickor och pojkar ska gå tillsammans. Vi tolkar det även som att både flickor och pojkar ska få känslan av gemenskap. De som talar om genus menar att eleverna ska gå tillsammans i integrerad form och att kön inte ska spela någon roll. Varje

elev ska ses som en individ och få sin undervisning utifrån det. Inom diskursen genus finns inga aktörer förutom pedagogerna representerade. Detta p.g.a. att vi inte har hittat någon som diskuterar genus och hur det ska figurera inom en skola för alla.

När det kommer till begreppet samhällsklass är alla rörande överens om att det inte ska ha någon betydelse för vilken undervisning man ska få. Elevens klasstillhörighet har däremot en påverkan, bl.a. då eleven ska välja skola. Föräldrarnas studievana, vilket speglas i vilken klass man tillhör, kan påverka elevens studiemotivation.

Vår övergripande slutsats är att pedagogerna och de andra aktörerna menar att alla elever ska få utvecklas utifrån sina egna förutsättningar och behov, vilket de dock anser kan uppnås på olika sätt antingen integrerat eller segregerat. Diskurserna om kön och klass talas i form av en integrerad skola där alla ska utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. Diskursen om etnicitet speglas även den av integration med en avvikelse för segregation. Specialpedagogik är det ämne som har gett mest skilda åsikter om hur undervisningen och en skola för alla ska bedrivas.

4.11.2 Sammanfattning

- Hur talar pedagoger och andra aktörer om en skola för alla?

Vi har skapat sex diskurser som beskriver hur det talas om en skola för alla utifrån begreppen genus, klass, etnicitet och specialpedagogik. Vi har två diskurser som handlar om att dela upp eleverna utifrån ett segregations perspektiv. De som står bakom dessa diskurser anser att detta är lösningen för varje enskild individ att utvecklas utifrån sina förutsättningar och behov. De två diskurserna handlar om specialpedagogik och etnicitet. Åsikterna inom diskurserna skiljer sig även om hur pass uppdelad skolan eller undervisningen ska vara. En del pedagoger och aktörer anser att barn i behov av särskilt stöd eller funktionshinder ska undervisas i en segregerad miljö, men i den ordinarie skolan. Det har även framkommit att en annan möjlighet skulle vara att uppdelningen sker genom att placera alla elever med svårigheter eller funktionshinder på samma skola, så att de eleverna har en skola för sig. Diskursen som beskriver hur pedagoger och aktörer talar om elever i behov av särskilt stöd eller funktionshinder ur ett integreringssynsätt, menar att alla elever ska vara en del av klassen och skolan.

Vi har även en diskurs som beskriver etnicitet ur ett segregerat synsätt, då det framgår att alla elever med annan kulturell bakgrund borde placeras på en skola för sig och på så sätt utvecklas utifrån sina egna förutsättningar och behov. Den andra diskursen som beskriver etnicitet talar om att barn med annan kulturell bakgrund bör integreras i den ordinarie skolan. Denna diskurs är den som är i majoritet och som de flesta förespråkar.

Vi har skapat en diskurs som beskriver klassperspektivet ur ett integreringssynsätt, då det framgår att klasskillnader inte ska vara en avgörande faktor i en skola för alla. Pedagogerna och de andra aktörerna är eniga, då de anser att den enskilda individens klasstillhörighet inte ska påverka skolgången.

När det gäller diskursen om genus, talar pedagogerna om att flickor och pojkar ska undervisas tillsammans. Pedagogerna menar att genus inte ska påverka undervisningen och att flickor och pojkar ska behandlas lika. Vi har dock inga aktörer som talar om genusperspektivet.

5 Diskussion och kritisk reflektion

Syftet med vårt arbete var att få en djupare förståelse kring vad en skola för alla innebär, eftersom det har samtalats om begreppet på olika sätt under hela vår utbildningstid. Vi har gjort en diskursanalys för att finna mönster i utvalda texter som framförallt berör etnicitet, klass, genus och specialpedagogik. Vår undersökning gick därför ut på att ta reda på hur pedagoger och andra aktörer talar om en skola för alla.

5.1 Genomförande

När vi genomförde intervjuerna valde vi att båda två vara aktiva, då den ena av oss ställde frågor och samtalade medan den andra antecknade. Vi tyckte att detta var en bra metod, eftersom att den ena kunde lyssna noga och på så sätt fokusera på intervjun och ställa följdfrågor samtidigt som den andra antecknade. Det är svårt att anteckna allt som sägs och på så sätt är det en fördel om båda är aktiva och om man tar hjälp av en diktafon.

Vi har funnit det svårt med kategoriseringen av det insamlade materialet. Under arbetets gång upptäckte vi att det hade behövts fler intervjuer för att få en mer översiktlig beskrivning om hur det talas om begreppet en skola för alla. Vi känner ändå att vi fått så pass mycket information och åsikter att det kan dras en slutsats. Vi har funnit mönster och likheter som vi anser kan vara en del av hur pedagoger och aktörer talar om en skola för alla. Att åsikterna delas upp i två grupper finner vi inte som en överraskning, då alla inte kan tycka likadant. När vi kombinerar intervjuerna och artiklarna anser vi att man ändå kan ta våra slutsatser som en överskådlig beskrivning. Vi har funnit det väldigt intressant och våra egna tankar och funderingar har under tiden vi skrivit förändrats. Litteraturgenomgången i bakgrunden anser vi borde vara mer varierad med b.l.a. fler böcker och forskare.

5.2 Vårt val av metod

Diskursanalys som metod var för oss ett nytt arbetssätt i utbildningen. Detta gjorde att mycket tid i början av arbetsprocessen gick åt till att läsa in sig på detta arbetssätt. Den ena av oss önskade att vi valt en arbetsmetod som vi varit mer insatta ifrån början vilket hade gjort att vi

hade haft mer tid för själva arbetet. Att använda denna metod som arbetssätt, upplevde vi ändå som utmanande och lärorikt i samband med vår avslutande termin. Metoden passade även utmärkt för vår undersökning, då vi valt att undersöka hur pedagoger samtalar om en skola för alla och inte hur det är i verkligheten. Genom att ha gjort en diskursanalys känner vi att vi har lärt oss mycket som vi kan ha med oss ut i arbetslivet som blivande pedagoger. Efter detta examensarbete kommer vi att se på texter på ett nytt sätt, kunna granska texten och försöka läsa mellan raderna vad olika författare egentligen menar.

I vårt arbete har vi också använt oss av kvalitativa intervjuer som vi analyserat utifrån ett diskursanalytiskt arbetssätt. Enligt Holme och Solvang (1997), handlar metoden om att det oftast börjar med styrda frågeställningar, men att det övergår till en öppenhet för ny kunskap och förståelse. Detta leder framförallt till en djupare förståelse, istället för en bredare förståelse kring forskningsområdet. Som intervjuare, anser vi att vi inte var tillräckligt aktiva med att ställa följdfrågor. Vi anser att vi hade fått ut mer av samtalen om vi hade ställt fler följdfrågor. Vi tyckte att det var relativt svårt att komma på alla följdfrågor under intervjun, utan en del följdfrågor kom vi fram till när vi senare gick igenom intervjuerna. Detta gjorde att vi skickade våra frågor via e-post till intervjupersonerna och bad dem utveckla sina tankar och svar. Vi anser även nu, i efterhand, att vi hade behövt ställa fler frågor med fokus på våra utvalda perspektiv som genus, klass, etnicitet och specialpedagogik. I samband med intervjuerna använde vi även oss av diktafon. Vi tyckte att detta var väldigt bra, eftersom att det ofta är svårt att hinna anteckna allt som sägs i intervjuerna. För oss var användandet av diktafon en metod som vi tyckte fungerade bra och som vi kunde ha till nytta när vi skrev vårt arbete.

5.3 Nya funderingar

När vi skulle börja analysera vårt insamlade material, upptäckte vi att det blev svårt att koppla bakgrundsfaktan till analysen. Vi tror att det därför hade varit lättare om man hade börjat med undersökningen och insamlandet av det empiriska materialet först. På så sätt vet man vad man ska lyfta fram och fördjupa sig kring när det gäller tidigare forskning. Under arbetets gång har vi även fått en annan uppfattning om barn i behov av särskilt stöd, då vi från början var enade om att alla barn oavsett svårigheter skulle integreras tillsammans. En ny tanke som uppstått är

att man inte kan ställa samma krav på elever som har svåra funktionshinder (beroende på vilket funktionshinder de har) eller någon form av grav utvecklingsstörning. Vi anser därför att barn som har samma typer av svårigheter och problem ska ha möjlighet att gå tillsammans. Detta anser vi, då barnen måste få utvecklas utifrån sina förutsättningar och behov. Eleverna behöver inte segregeras i den bemärkelsen att de går på en egen skola. Vi tycker att det kan vara nyttigt att ha alla elever tillsammans på samma skola, men i olika klasser.

Referenslista

- Ahlberg, Ann (1999). *På spaning efter en skola för alla*. Specialpedagogiska rapporter från institutionen för pedagogik och didaktik, 15. Göteborgs universitet.
- Andersson, Bengt-Erik (2001) *Ungdomarna, skolan och livet*. HLS Förlag: Stockholm.
- Assarson, Inger (2007). *Talet om en skola för alla: pedagogers meningskonstruktion i ett politiskt uppdrag*. Diss. Lund : Lunds universitet.
- Bjørndal Cato R. P (2005) *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Översättning: Björn Nilsson. Stockholm: Liber.
- Brodin, Jane & Lindstrand, Peg (2004). *Perspektiv på en skola för alla*. Lund: Studentlitteratur.
- Bunar, N. & Kallstenius, J (2007). *Valfrihet, integration och segregation i Stockholms grundskolor*. Stockholm: Utbildningsförvaltningen
- Haug, Peder (1998). *Pedagogiskt dilemma: Specialundervisning*. Skolverket.
- Holme, Idar Magne (1997). *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Uppl. 2. Studentlitteratur : Lund.
- Lgr 80 Skolöverstyrelsen & Utbildningsförlaget (1980). *Lgr 80 Allmän del: mål och riktlinjer, kursplaner, timplaner*. Stockholm: Liber Läromedel
- Lpo94 (1994). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Läraryrket (1998). *Lika för lika. Strategier för en jämställd skola*.
- Nilhom, Claes (2007). *Perspektiv på specialpedagogik*. Uppl. 2. Studentlitteratur: Lund.
- Patel, Runa & Davidson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Uppl 3. Studentlitteratur: Lund.
- Richardsson, Gunnar (2004) *Svensk utbildnings historia. Skola och samhälle förr och nu*. Uppl. 7. Studentlitteratur: Lund.
- Skolöverstyrelsen (1980) *Läroplan för grundskolan Lgr 80 Skolöverstyrelsen. Allmän del : mål och riktlinjer, kursplaner, timplaner*. Stockholm Liber Läromedel, Utbildningsförlaget.
- SOU 1974:53. *Skolans arbetsmiljö. Betänkande angivet av utredningen om skolans inre arbete - SIA*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Tallberg Broman, Ingegerd, Rubinstein Reich, Lena & Hägerström, Jeanette (2002). *Likvärdighet i en skola för alla: historisk bakgrund och kritisk granskning*. Stockholm: Statens skolverk
- Tallberg Broman, Ingegerd (2002). *Pedagogiskt arbete och kön. Med historiska och nutida exempel*. Studentlitteratur: Lund.
- Utbildningsdepartementet. (1997). *Regeringens skrivelse 1996/97:112. Utvecklingsplan för förskola, skola och vuxenutbildning -kvalitet och likvärdighet Stockholm:* Utbildningsdepartementet.
- Watt Boolsen, Merete (2007) *Kvalitativa analyser. Forskningsprocess, människa, samhälle*. Malmö: Gleerups utbildning AB.
- Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Elektroniska referenser

- Bengtsson, Valter (2007) *Han stoppar integrationen av sarskolan*.
<http://www.foraldrkraft.se/skola/han-stoppar-integrationen-av-sarskolan.html>
Tillgänglig: 2008-12-16
- Carle, Jan (1991). "Pierre Bourdieu och klassamhällets reproduktion" i: Per Månsson (red):
Moderna samhälls teorier. Traditioner, riktningar, teoretiker. 3 uppl. Stockholm:
Prisma. (s 345-355, 364-367)
- Emanuelsson, Ingemar (2000). *Hotet mot en skola för alla*. I pedagogiska magasinet
2/2000 (s 16-22) Tema: Barn som behöver mer
<http://www.emagin.se/v5/viewer/files/viewer.aspx?gIssue=2&gTitle=Pedagogiska%20Magasinet&gYear=2000&gUserID=0&gPaperID=8933&gAvailWidth=1014&gAvailHeight=733&gInitPage=1&gHotspot=0>
Tillgänglig: 2008-11-17
- Haug, Peder (2000). *Bryt etablerade föreställningar*. Pedagogiska magasinet
2/2000 (s 29-34) Tema: Barn som behöver mer
<http://www.emagin.se/v5/viewer/files/viewer.aspx?gIssue=2&gTitle=Pedagogiska%20Magasinet&gYear=2000&gUserID=0&gPaperID=8933&gAvailWidth=1014&gAvailHeight=733&gInitPage=1&gHotspot=0>
Tillgänglig: 2008-11-17
- Haug, Peder (2003). *Har specialundervisninga ein plass i skulen for alle?* Nordisk tidsskrift
for spesialpedagogikk. nr 2/2003, årgang 81.
- Läraryrket (2008) *Likvärdig- inte lika. En rapport om spelregler för skolan*.
Nationalencyklopedin
www.ne.se
Tillgänglig: 2008-12-11
Läraryrket maj 2008.
- Persson, Bengt (2007). *Man anpassar sig själv*. Pedagogiska magasinet 2/2007. (s 50-53)
Tema: Den bildade kroppen
http://www.emagin.se/v5/viewer/files/view_paper.aspx?paper=208052331170,05611&startpage=1&AvailWidth=1014&AvailHeight=699
Tillgänglig: 2008-10-15
- Socialdemokraterna (2007). *En skola för alla*.
<http://www.socialdemokraterna.se/Webben-for-alla/Arbetarekommuner/Umea/S-politik/Kommunala-handlingsprogrammet/En-skola-for-alla/>
Tillgänglig: 2008-12-10
- Socialdemokraterna (2007). *En skola som ger alla samma chans*.
<http://www.socialdemokraterna.se/Vart-parti/Arrangemang/Framtidsdagarna-2007/Artiklar/En-skola-som-ger-alla-samma-chans/>
Tillgänglig: 2008-12-10
- Vetenskapsrådet. (2007). *Hantering av integritetskänsligt forskningsmaterial*
http://www.vr.se/download/18.aae1aa51132473084980005790/integritetskansligt_forskningsmateria2l.pdf
Tillgänglig: 2008-11-20
- Vänsterpartiet (2006). *Skolan*.
<http://www.vansterpartiet.se/content/view/122/277/>
Tillgänglig: 2008-12-12.

Bilaga 1

Intervju nr: 1 med en rektor.

Den 18 november 2008

Frågor:

Vad innebär en skola för alla för dig?

Tycker du att det är viktigt med en skola för alla?

Vad anser du ingår i en skola för alla?

En skola för alla är en filosofisk och en väldigt stor fråga. En skola för alla är en skola där alla ska känna sig sedda och välkomna oavsett etnicitet och särskilda behov. Det viktigaste är att skolan är en plats där alla känner att de lyckas och passar in. Innebörden av en skola för alla kan variera beroende på etnicitet och mångkulturalism. Tex. när vi undervisar historia i skolan, vems historia undervisar vi? Viken historia är den rätta historien? Den svenska med Gustav Vasa eller Ataturk?

Sen finns det vissa delar i den svenska skolan som går framåt som tex. att skolan ska vara jämlik, alla elever ska få en likvärdig skola, skolan är demokratisk.

I den mångkulturella skolan blir inte alla elever rättvist behandlade och detta beror främst på att skolan inte har tillräckligt med resurser. Eleverna behöver oftast åtgärdsprogram i skolan, men kan skolan verkligen leva upp till de och följa upp de? Skolan behöver betydligt mer resurser för att kunna göra det. Språket är ännu ett annat hinder i den mångkulturella skolan som jag ser det. Eftersom att eleverna hindras från annan kunskap då de inte förstår det svenska språket. Detta leder därför till att man ofta exkluderar de elever som har problem som t.ex. flytta på Kalle eller att vi måste göra oss av med honom för att få lugn och ro i klassrummet. Dilemmat blir att exkludera elever. Exkludering och integrering är viktiga begrepp i en skola för alla. I en skola för alla ska det finnas resurser för att kunna bemöta samtliga elever samt ta hänsyn till elevens svårigheter. Det vanligaste arbetssättet leder till exkludering istället för inkludering.

Förutom etnicitet och mångkulturalism, är även genus ett viktigt begrepp som ingår i en skola för alla. Genus som handlar mycket om hur killar respektive tjejer ska behandlas. Killarna tolkas alltid som stökiga, bråkiga medan tjejerna är snälla, söta och trevliga. Oavsett om tjejen

provocerar killen är det alltid killen man försöker förhindra och lugna ner. Man vill alltid dra ner på det maskulina. Hur ska man egentligen så att utrymmet mellan tjejer och killar fördelas jämt? Jag anser att det är viktigt att behandla alla lika både killar och tjejer. Det finns alltid en tendens att skilja på att killar alltid ska ändra på sitt beteende. Är skolan en skola för alla, då killar och tjejer behandlas olika?

Samhället påverkar skolan väldigt mycket. Klassbegreppet är viktigt och styrs av etnicitetsbegreppet. Etnicitets begrepp är en del av klassbegreppet. Det sociala kapitalet och nätverket har en stor påverkan.

Utifrån ett klassperspektiv är inte skolan till för alla, beroende på vilket område man bor i. Skolan tar inte emot alla elever t.ex. vissa skolor tar inte emot elever med annan socioekonomisk bakgrund. Här finns det skolor med bara svenska elever och skolor med bara invandraren och detta leder till en segregation. Valfriheten är ju den att föräldrar har rätt att välja skola åt sina barn, men skolan väljer bara ut de eleverna som de anser passar in. Skolan är uppdelat i ett klassperspektiv, då etnicitets perspektiv inte finns utan går in i klassperspektivet och blir på så sätt en del av det.

I staden vi bor i har folket i centrum flutit ut i periferin. Mitt i finns bara ett svart hål. Det har skapats skolor som inte är tillgängliga för alla. Integrationen har övergått till segregation och de som är orsaken till detta är främst politikerna. Den segregerande skolan är ingen skola för alla. Viktigt att öka skolsamverkan och ta del av andra kulturer som berikar den svenska kulturen och inte tvärtom.

Drömskolan finns inte och det kommer att ta väldigt lång tid innan den kommer att skapas, om den ens kommer att göra det. Först och främst måste man medvetet arbeta med olika kulturer och lyfta fram det som förenar och inte skiljer ut. Ta bort det segregerande. Se språk som kapital och som fördelar. Att kunna många språk ger dig förutsättningar att arbeta på olika ställen runt om i världen. Vi måste lyfta världens medborgare och se de som en helhet där alla ingår. Viktigt att tänka globalt och att det mångkulturella berikar. Ge eleverna möjligheter till att forska och skapa på egen hand. På så sätt kommer eleverna att förstå fördelarna med språk och det mångkulturella.

Intervju nr: 2 med en förskoleläraren

Den 18 november 2008.

Frågor:

Vad innebär en skola för alla för dig?

Tycker du att det är viktigt med en skola för alla?

Vad anser du ingår i en skola för alla?

En förskola för alla är för oss precis som de orden, att det ska vara en förskola som finns till för alla oavsett vad. En förskola skall anpassas till det enskilda barnet och verksamheten skall se till varje barn och utgå från var just det barnet befinner sig i sin utveckling.

Förskolan skall vara tillgänglig för alla barn oavsett vad föräldrarna gör, arbetar eller går i skolan, arbetslösa eller om föräldrarna är föräldralediga. Det systemet som vi har i Sverige med allmän förskola ser till så att alla barn från hösten det de fyller 4 har rätt till 15 h avgiftsfri förskola i veckan, sen är det upp till varje kommun att fördela dessa timmar under veckan.

Alla har även rätt till förskola oavsett psykiskt eller fysiskt handikapp

Finns det något annat som du anser ingår i en skola för alla?

-tillgänglig

-allmän förskola

-bra med avgiftsfri förskola 4-5år.

Genus, klass och etnicitet ska inte ha någon betydelse i en skola för alla.

Samhället ser ut som det gör och har olika bekymmer samtidigt påverkar status indirekt.

Jag anser att det är viktigt med genusperspektivet i skolan, då pojkar oftast tar större plats och får jobba mer direkt med det. Arbetar framförallt i smågrupper som består av blandat kön.

Tänker inte på att man delar upp flickor och pojkar. Gruppen består av 10 flickor och 9 pojkar. Pojkar kräver mer fysisk aktivitet och de vill nästan aldrig sitta och jobba lugnt.

Mångkulturellt är den optimala drömmen. Det borde finnas barnsgrupper som består av 13-14 svenskar och mångkulturella det mindre för att låta de berika deras svenska språk.

Allt fler söker sig till de mindre städerna utanför staden, vilket bidrar till segregation med uppdelning. Den ultimata förskolan med hälften svenskar och hälften med annan bakgrund eller en förskola med fler svenskar. Bättre språk om man får höra det rätt. Lättare att slussa ur när det kommer i etapper.

Intervju nr: 3 med fritidspedagog

Den 20 november 2008.

En skola för alla

1. Vad innebär en skola för alla för dig? (vi vill veta era personliga åsikter och inte hur ni arbetar med det?) Alla elever oavsett kön, bakgrund (social eller ekonomisk) handikapp och intellektuella förutsättningar ska ha samma möjlighet att lyckas i skolan.

Vad det gäller fritids tycker vi att det vore självklart att fritidshemmen var öppna för alla som så önskar. Alla har rätt till en meningsfull fritid.

2. Tycker du att det är viktigt med en skola för alla?

-JA

3. Vad anser du ingår i en skola för alla?

-All undervisning och träning ska alltid utgå från varje enskild elevs unika förutsättningar oavsett var man bor (glesbygd-stad).

Intervju nr: 4 med en grundskolelärare

Den 27 november 2008.

Vad innebär en skola för alla?

Vad ingår i en skola för alla?

Är det viktigt med en skola för alla, motivera?

En skola för alla innebär gemenskap, respekt och aktivt deltagande för alla. Alla oavsett kön, etnicitet eller svårigheter har rätt att få den undervisning för varje enskilt elevs behov. I en skola för alla ska alla få den hjälp som krävs beroende på behov. Vissa elever i barngruppen kanske behöver mer stöd än andra och andra behöver mindre. Detta stöd ska barnen ha rätt till. Det måste accepteras att det finns olikheter och att variationen i barngruppen är stor. Viktigt att ta hänsyn till detta och inte se det som ett hinder eller problem. Alla ska känna sig välkomna och sedda i en skola för alla, och så är det inte i dagens skola.

Vad beror det på? Det beror på att olika grupper behandlas orättvisst. För att skolan ska vara till för alla måste man först och främst förändra utsikterna för barn som är i behov extra stöd. Lärarna måste skaffa mer kunskaper om elevernas behov för att kunna organisera undervisningen så att den passar dem. Ingen ska behöva sticka ut pga. att de är olika. Sen kan jag förstå att alla lärarna inte kan bemöta alla elever för då måste de vara experter. Men dagens skola har en tendens att skicka ut mindre begåvade elever d.v.s. exkludera dessa grupper. Jag kan tycka det är viktigt att försöka i klassrummet först eller ha en specialpedagog närvarande i klassrummet. Politikerna som vill dra tillbaka utvecklingen borde istället satsa mer på att anställa fler läraren. Barngrupperna blir allt större när det inte finns tillräckligt med personal. När barngrupperna växer blir det svårare att fånga alla elever, vilket gör att man lätt tappar vissa på vägen som behöver extra stöd, och större utmaningar.

Vad menar du med att politikerna vill dra tillbaka utvecklingen? Politikerna har så lätt att prata om skolan och förändra en massa, istället för att fråga de som egentligen arbetar där och är i skolan dvs. lärare och elever. Utbildningsministern tror att skolans problem kommer att lösas om läraren är som förr, mer auktoritär och kommer med bestraffningar. Det är klart att en lärare måste sätta gränser men skolans problem handlar inte enbart om det. Skolans största problem handlar om barn i svårigheter och barn från andra kulturer. Av egna erfarenheter är detta problem som skolan har svårt att bemöta. Etnicitet har stor betydelse i en skola för alla. De som har en annan bakgrund än den svenska drabbas hårt i skolan, eftersom att de

behandlas orättvisst. Skolan ska se positivt på barnens bakgrund och erfarenheter. Detta ska ses som fördelar och inte hinder.

Skillnaden mellan flickor och pojkar är också väldigt stor i skolan. Pojkarna dominerar, medan flickorna är lugna och tysta. Jag tycker att det är vanligt att pojkar leker med bilar och flickor med dockor. Detta tycker jag har funnits länge. Flickor ofta mer ambitiösa och studiemotiverade, medan pojkar slappar mer. **Vad kan detta bero på?** Flickor känner mer press och vill kunna mer, de bryr sig om skolarbetet mer.

I grupper med både svenska och elever med annan kulturell bakgrund ökar spänningen oftast. Istället för att det ska ses som ett möte mellan olika nationalitet, så uppstår det någon form av krock. Av mina egna erfarenheter förknippas elever med invandrarbakgrund ofta med något negativt och det förknippas oftast med deras kultur. Jag själv tycker att elever med annan bakgrund oftast kämpar mer och är studiemotiverade och ambitiösa. Elever behöver utbyte i form av kunskap och erfarenheter av olika människor och från olika håll och kanter. Den gemensamma skolan ska vara en mötesplats för olika kulturer, då elever oavsett ekonomiska förhållanden, olika sociala bakgrund och olika kulturella bakgrund arbetar tillsammans.

Hade jag fått bestämma hade jag först och främst sett till att funktionshindrade och barn från olika kulturer skulle ingå i en skola för alla. Eftersom att dessa grupper är de som drabbas hårdast och mest i skolvärlden. Skolan ska ses som en mötesplats, där olika grupper möts och känner sig delaktiga i gemenskapen.

Intervju nr: 5 med en grundskolelärare

Den 27 november 2008

Vad innebär en skola för alla?

Vad ingår i en skola för alla?

Är det viktigt med en skola för alla, motivera?

Oj då, nu blev det svårt, eftersom en skola för alla kan tolkas olika. En skola för alla innebär för mig att alla elever ska känna trygghet. Eleverna ska känna respekt för läraren samt tvärtom. En skola för alla innebär också att alla ska få utvecklas utifrån sina förutsättningar.

Jag tycker att specialpedagogiken länge varit ett pedagogiskt dilemma och jag anser att den stora utmaningen eller kanske hindret i att vi aldrig når en skola för alla ligger där. Jag tycker att det är helt klart omöjligt för en lärare att kunna bemöta samtliga elever. Detta har lärarna ingen kompetens för. Att placera alla elever oavsett svårigheter och funktionshinder i en och samma klass tror jag blir väldigt svårt. Att placera alla elever i en grupp är inte bra, för att de eleverna med svårigheter kommer på så sätt inte att smälta in i barngruppen utan snarare sticka ut med sina svårigheter. Jag tror att dessa elever behöver lugn och ro och det enda sättet för de att få det är att de får sin undervisning i en egen grupp och lösningen är kanske utanför den ordinarie klassen.

Om jag hade fått bestämma hade jag velat ha många olika skolor, då jag hade placerat de elever med svårigheter och funktionshinder på samma skola, så att de hade haft en skola för sig. Jag menar då att man hade gjort olika skolor tex. en skola för barn i svårigheter och funktionshinder och en skola för mångkulturella elever. Jag tror att detta hade varit lösningen på att alla hade fått utvecklas utifrån sina egna förutsättningar och behov.

Ibland tycker jag att skolan anpassar sig för mycket efter eleverna t.ex. tar efter deras kulturer och erfarenheter, när det egentligen borde vara tvärtom. I läroplanen står det att man ska ta hänsyn till elevernas kulturella erfarenheter och intressen och göra det till en del av undervisningen, men jag tycker ändå att eleverna borde anpassa sig mer och inte skolan och lärarna. Lärarna nuförtiden är alldeles för snälla, de borde vara tydligare med att sätta gränser. Lärarna borde få bestämma så mycket som möjligt. När eleverna får bestämma är det svårt att

tillgodose alla elevernas viljor. I en skola för alla måste läraren vara välutbildad, tydlig och rak på sak.

Intervju nr. 6 med en rektor

Den 4 december 2008

Vad innebär en skola för alla?

Vad ingår i en skola för alla?

Är det viktigt med en skola för alla, motivera?

Jag ser på begreppet en skola för alla utifrån två olika perspektiv. Det första perspektivet är ett ideologiskt och politiskt. Framförallt hur skolan har utvecklats genom tiderna. Att alla elever ska få samma möjligheter att utvecklas utifrån sina behov och förutsättningar. Det har även länge funnits en politisk strid om vem detta är bra för. Den politiska striden går oftast ut på att svartmåla skolan med infallsvinklar om att vilja gå tillbaka till realskolan. Björklunds politik vill leda mot ordning och reda och tydlig information till föräldrar. **Vad tycker du om Björklunds idéer?** Han idéer kan göra så att skolan blir en skenskola. Det finns andra problem i skolan som det måste tas hand om som är större och mer allvarligare. Skolan har alltid varit problematisk med många spänningar. Jag tror inte heller att politiken har någon genomslagskraft. Eftersom att det kan bli bekymmersamt om det blir för mycket med pekpinna och styrning.

Jämställdhetsidéen handlade om en bra utbildning till alla. Problematiskt är det även med nyanlända barn som kommer till Sverige utan språkkunskaper, vilket ofta leder till svårigheter i skolan. Det är väldigt svårt att få upp dessa elever på samma nivå som svenska elever. Man vet inte riktigt om man kan kräva samma sak av en elev med utländsk bakgrund och en elev med svensk bakgrund. Gunnar Borg som är forskare skriver om att de som är begåvade ska få mer.

Det andra sättet som jag har tänkt beskriva en skola för alla utifrån handlar om min arbetsplats. Skolan jag jobbar på är lik de flesta skolorna, men ändå ganska speciell. Föräldrarna till eleverna är de flesta akademiker och väldigt studiemotiverade. Detta gör att eleverna får mycket stöd för sitt skolarbete av föräldrarna i hemmet. Skolan har även blivit utsedd till en av de bästa skolorna i Sverige. Verksamheten motsvarar en del föräldrars

förväntningar. Skolan består också av en musikprofil. Många väljer skolan för att den har just musik som inriktning andra väljer skolan av andra skäl. För att få gå med i musikklassen görs antagningstest för vem som får gå profilen. När jag ser på en skola för alla utifrån min beskrivning så man ju undra vad en skola för alla innebär då?

På ett sätt kan jag tycka att vi lever kvar i det gamla och traditionella, men ändå har vi en hel del föräldrar med oss som är väldigt nöjda med vår verksamhet.

Skolan ska vara inkluderande oavsett faktorer som genus, klass, kön och etnicitet. Vi har en förberedelse klass där eleverna går tillsammans en kort stund sen ska de slussas ut i olika klasser. Svårt att veta hur dessa övergångar ska se ut. Det händer även att man flyttar vissa elever från den ena skolan till en annan skola då denna elev inte kan uppföra sig, detta leder då till exkludering.

På skolan finns elever med hörselskador och olika funktionshinder och det handlar mycket om hur dessa elever fungerar i skolans nätverk. Jag anser att det finns individer som utvecklas och mår bättre om de får sin undervisning i andra miljöer. Det är viktigt att minska barngrupperna och sätta in fler pedagoger. Det är viktigt med goda relationer mellan vuxna-barn och barn-barn. Skolan jag skulle vilja skapa ska främst vara till för alla elever. Den ska även bygga på goda relationer och flexibilitet.